

Aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
De heer mr.dr.s. B.J. Bruins
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Prinsessegracht 21
Postbus 123
2501 CC Den Haag
t (070) 312 21 21
f (070) 312 21 00
e-mail: geldof@hbo-raad.nl
Doorkiesnummer
(070) 312 21 31

Datum
24 oktober 2006
Ons kenmerk
06.BrFN.729.finhbo
Uw kenmerk
ho/cbv/2006/39094
Onderwerp
Invoering leerrechten

Geachte heer Bruins,

In uw brief van 6 oktober 2006 verzoekt u ons een inventarisatie te maken van de invoeringsproblematiek van leerrechten bij hogescholen. In een kort daarvoor gehouden overleg met uw ministerie hebben wij toegezegd een dergelijke inventarisatie te houden binnen drie weken nadat een aantal basisdocumenten beschikbaar zou komen waarin vastgelegd de randvoorwaarden voor die implementatie. Wij hebben er toen op gewezen dat tot op dat moment op cruciale onderdelen betreffende informatie nog niet bij de hogescholen bekend was, of nog voortdurend onderhevig aan wijzigingen, zodat zij daarop geen adequate implementatieplannen konden baseren. In deze brief lichten we toe dat ook nu nog essentiële informatie ontbreekt.

U weet dat wij nog steeds voorstander zijn van het concept van leerrechten. Het zou daarom wellicht verbazing kunnen wekken dat de instellingen nog niet klaar zijn voor de invoering van leerrechten per 1 september 2007. Het wetgevingstraject loopt weliswaar geruime tijd, maar reeds in maart hebben wij onze ernstige zorgen geuit over de invoeringsproblemen waarmee de instellingen geconfronteerd worden. Toen was de wijziging van het wetsvoorstel waarmee bij tussentijdse uitschrijving de leerrechten verrekend worden in maanden, niet eens bekend.

De huidige situatie is het gevolg van het feit dat de instellingen niet tijdig zijn voorzien van de elementaire informatie die nodig is voor de aanpassing van de informatiesystemen en (administratieve) organisatie. Ook de informatie die recent beschikbaar is gesteld (zoals een globaal proces- en informatiemodel en een programma van eisen voor de gegevensuitwisseling IBG-instellingen) vertoont nog steeds lacunes en schiet eenvoudigweg tekort om de benodigde aanpassingen in gang te zetten. De instellingen zijn daarbij overigens tevens afhankelijk van externe leveranciers, die veelal pas bij vaststaande regelgeving bereid zijn tot aanpassing van hun software.

Bijgevoegde inventarisatie, waarvoor een aantal deskundigen van hogescholen is geraadpleegd, gaat in meer detail op de diverse elementen in.

Geconstateerd kan worden dat het moment gepasseerd is waarop verantwoorde invoering van de leerrechten per 1 september 2007 nog mogelijk is, mede in relatie tot de stand van zaken rond de invoering van Studielink. Wij stellen voor met u en de VSNU dit aan te grijpen om gezamenlijk te zoeken naar oplossingen voor de diverse problemen die wij gesignaleerd hebben in onze eerdere brieven over het wetsvoorstel en het concept-bekostigingsbesluit, vanuit onze positieve grondhouding ten aanzien van het concept van leerrechten. Vervolgens zouden wij graag tevens met u overleggen hoe in nauwe samenspraak gestalte kan worden gegeven aan een zorgvuldig invoeringstraject, inclusief een degelijke borging van projectmanagement en -coördinatie.

Het bestuur,

Dèekle Terpstra,
voorzitter

Arian van Staa,
wnd. secretaris

bijlage: inventarisatie in- en uitvoeringsproblematiek leerrechten

- cc: - de leden van de Vaste Tweede Kamercommissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- de leden van de Vaste Eerste Kamer voor Wetenschapsbeleid en Hoger Onderwijs
- de voorzitter VSNU

Inventarisatie in- en uitvoeringsproblemen leerrechten

Bij brief van 6 oktober 2006 heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan de VSNU en HBO-raad verzocht te inventariseren welke in- en uitvoeringsproblemen voor de universiteiten en hogescholen zich zullen voordoen bij invoering van het stelsel van leerrechten. De instellingen zijn daarbij afhankelijk van de randvoorwaarden die gesteld worden in wet- en regelgeving en de uitwerking daarvan in diverse documenten. Deze notitie beoogt een inventarisatie te geven van de diverse problemen zoals op dit moment te overzien valt. Achtergrond hierbij vormt de actuele stand van zaken, zoals vastgelegd in de volgende basisdocumenten:

- [1] Wetsvoorstel Financiering in het hoger onderwijs (EK 30387 Nr A d.d. 20 juni 2006), zoals in behandeling bij de Eerste Kamer.
- [2] Wetsvoorstel Rechtspositie studenten en raden van toezicht (TK 30382 d.d. 13 oktober 2006), zoals in behandeling bij de Tweede Kamer.
- [3] Ontwerp-Bekostigingsbesluit 2008 (TK 29853 Nr. 32 d.d. 13 oktober 2006), zoals voorgehangen bij de Tweede Kamer.
- [4] PIM: Proces- en Informatiemodel (versie 2.1 ongedateerd), zoals opgenomen in OCW-notitie 'Leerrechten in ontwikkeling II' van 6 oktober 2006).
- [5] PvE: Programma van Eisen IBG (versie 1.0 d.d. 12 september 2006), zoals ontvangen bij brief van IB-Groep aan HBO-raad van 11 oktober 2006.
- [6] CP: Controleprotocol Cfi (concept-versie d.d. 12 oktober 2006), zoals verzonden door Cfi aan de ambtelijke werkgroep controleprotocol.

Algemeen

1. De diverse documenten (waaronder hetgeen als Proces- en informatiemodel door OCW wordt aangeduid en ook een nagekomen memo 'Informatielevering per 1/4 en 1/9' van IBG¹) gaan ervan uit dat bij de informatieproductie en -overdracht (met name tussen IBG en instellingen) alles de eerste keer meteen goed gaat. De praktijk leert dat dit niet zo is. Er treden onverwachte fouten op en daarvoor moeten programmatuur en procedures dan aangepast worden. Dat betekent dat op dat moment daarvoor tijd nodig is en dat er geen productie gedraaid kan worden. Elke AO-beschrijving van een proces dient te voorzien in een 'what if-loop': wat doe je als een bepaalde stap in het proces niet het beoogde betrouwbare resultaat oplevert. Dit aspect ontbreekt geheel in alle documenten (ook in het PvE van IBG). Bijvoorbeeld: IBG stelt per 1 april 2007 een overzicht beschikbaar en dat overzicht blijkt onjuist of onvolledig te zijn. Wat gebeurt er dan? Komt er een nieuw overzicht en zo ja, wanneer? Enz.
2. Wegens de korte tijd sinds het beschikbaar komen van de diverse basisdocumenten is nog niet volledig geïnventariseerd of deze onderling en intern consistent zijn. Het versiebeheer lijkt niet zodanig te zijn dat dit procesmatig verzekerd is. Het is evident dat verschillende documenten gelijktijdig tot stand zijn gekomen, ondanks de onderlinge afhankelijkheid. In PIM, PvE en bekostigingsbesluit staan verschillende formuleringen die op het eerste oog misschien wel hetzelfde beeld op het netvlies roepen, maar die toch verschillend uitgelegd kunnen (en in procedures ook zullen) worden.

---

¹ Memo IBG d.d. 17 oktober 2006, zoals ontvangen van OCW per e-mail op 18 oktober 2006.

Tekortkomingen Proces- en informatiemodel in samenhang met de overige implementatie-eisen, zoals verwoord in het bekostigingsbesluit, programma van eisen gegevensuitwisseling en controleprotocol

3. Het document dat door OCW als Proces- en informatiemodel wordt aangeduid is onvolledig. Het PIM is niet adequaat uitgewerkt in volledige stroomschema's met duidelijke processtappen, waarbij tevens de tijddimensie is benoemd. Bij elke processtap moet duidelijk zijn: wie (actor), wat (handeling/activiteit/beslissing), wanneer (doorlooptijd/frequentie) en hoe (via welke communicatielijnen/welk format).
4. In de diverse documenten zijn belangrijke zaken:
  - a. **inconsistent**, bijvoorbeeld:
    - PIM paragraaf 1.3 onder 1 en PvE paragraaf 4.3.2: melding over aantal/status leerrechten: aantal leerrechten óf slechts ja/nee;
    - wetgeving (WHW 7.32.nieuw lid 4) die spreekt over doorlopende inschrijving voor een periode van onbepaalde duur, versus PvE (paragraaf 5.2.6) dat uitgaat van een jaarlijks doorgeven van voortzetting van de inschrijving;
  - b. **onhelder**, bijvoorbeeld:
    - PIM paragraaf 1.4 onder 4;
  - c. **onvolledig** (c.q. nog geen invulling aan de uitwerking gegeven), bijvoorbeeld:
    - de gegevensuitwisseling IBG-Cfi waarover PvE pag. 28 vermeldt: "Voor de inhoud van de gegevenslevering in de voorlopige en definitieve foto wacht de IB-Groep nog op het PvE van CFI aan de IB-Groep". Terwijl het ontwerp bekostigingsbesluit (paragraaf 2.2) zegt: "Hiervoor is essentieel dat de werkzaamheden en processen van de IB-Groep en CFI naadloos op elkaar aansluiten, adequaat geborgd zijn en dat er hierover helderheid is bij instellingen en derden."
5. Voordat tot inschrijving overgegaan kan worden, hebben zowel student als instelling volledige duidelijkheid nodig over de leerrechtensituatie. De student dient te weten waar hij aan toe is. De instelling dient de student goed te kunnen informeren over de inschrijvingsvoorwaarden (ook om latere discussie te kunnen voorkomen). Alleen dan kan het juiste collegegeldtarief worden vastgesteld. De leerrechtenstatus moet op het moment van inschrijving dus éénduidig, realtime en online beschikbaar en onherroepelijk zijn, zoals ook toegezegd door OCW in de brief van 11 april 2006 aan de Tweede Kamer.

Aan deze voorwaarde wordt volgens het PIM niet voldaan. Gesproken wordt over een indicatie leerrechten (richting de student slechts over een status j/n, richting de instelling over een aantal), die in een later stadium (nadat de inschrijving al is vastgelegd) pas definitief wordt vastgesteld. Dit is een ernstig punt. Zoals gezegd wordt de overeenkomst die student en instelling met elkaar sluiten geregeerd door de informatie van de IBG over de status van de leerrechten. Leerrecht ja, dan wettelijk collegegeld enz. Als de informatie van de IBG achteraf onjuist blijkt te zijn, dan

- moeten de contractpartners (instelling en student) dat met elkaar oplossen: hoger collegegeld navorderen enz. Dat beschadigt onnodig de (vertrouwens)relatie tussen instelling en student.²
6. Over aankomende studenten worden de instellingen vooralsnog slechts via een wekelijks (batch gewijs) terugkoppelingsbestand voorzien van een indicatie leerrechten per 1 april 2007 (volgens toezegging IBG, mits de aanmelding elektronisch is verlopen, al dan niet via Studielink). Dit zal o.a. falen voor:
    - a. buitenlandse (EU-) studenten, die nog niet naar Nederland zijn gereisd en/of nog geen woonadres hebben gevonden; ook grensstreekbewoners staan niet geregistreerd in het GBA;
    - b. in Nederland wonende studenten, zonder (in het GBA geregistreerde) Nederlandse nationaliteit, waarvan de verblijfsstatus niet (direct) uit het GBA blijkt;
    - c. alle aankomende studenten die zich niet via IBG aanmelden, bijvoorbeeld omdat zij (her)instromen in de post-propedeutische of master-fase.
  7. Over zittende studenten worden de instellingen vooralsnog slechts éénmalig via een terugkoppelingsbestand voorzien van een indicatie leerrechten per 1 februari 2007 (volgens toezegging IBG, op basis van de in het CRIHO opgenomen gegevens). Dit zal o.a. falen voor:
    - a. de in het vorige punt benoemde categorieën studenten, die weliswaar reeds ingeschreven zijn in het CRIHO, maar waarvoor dit onvoldoende basis biedt voor een correcte bepaling van leerrechten;
    - b. studenten die gedurende het studiejaar 2006/2007 worden ingeschreven, zoals aan de orde bij de februari-instroom. Voor deze groep is een correcte en tijdige leerrechtbepaling van extra belang, omdat zij geen overgangsrecht hebben ten aanzien van een eventueel eerder behaald getuigschrift.
  8. Volstrekt onduidelijk is hoe wijzigingen in de omstandigheden rondom studenten, nádat de inschrijving reeds is vastgelegd, zullen doorwerken in de leerrechtstatus. Te denken valt aan:
    - a. wijziging in de GBA-gegevens (bijv. verhuizing naar het buitenland);
    - b. wijziging van de verblijfsstatus (bijv. geldig tot datum en/of grond);
    - c. inschrijving elders met verbruik leerrecht; of
    - d. behalen getuigschrift.
  9. Daarbij moet bedacht worden dat de inschrijvingen reeds ruim vóór 1 september (kunnen) hebben plaatsgevonden. Een correctie door 'gewijzigde omstandigheden' staat op gespannen voet met het principe dat de toekenning van leerrechten 'onherroepelijk' dient te zijn (zie onder punt 5). Bovendien is het daarbij nog maar de vraag wanneer de nadere informatie over deze gewijzigde omstandigheden doorgegeven wordt c.q. welke doorlooptijden gelden ten aanzien van de (veelal externe) gegevensbronnen. Het betreft:
    - a. wijziging in het GBA: binnen 4 weken verwerking (volgens WGBA), onbekend hoe snel verwerking in CRIHO/leerrechtenadministratie plaatsvindt;
    - b. wijziging van de verblijfsstatus: onbekend;

---

² Als voorbeeld is dit te vergelijken met het volgende. Iemand vraagt bij de overheid een OV-kaart aan en krijgt een OV-kaart 1e klas uitgereikt. Hij gaat daarmee reizen, maar enige tijd later ontdekt de overheid dat slechts een 2e klas abonnement had moeten worden uitgereikt. Het is niet realistisch dat de overheid vervolgens de vervoersmaatschappijen meedeelt dat zij bij de betreffende persoon de waarde van het verschil tussen een 1e en 2e klas kaart moeten terugvorderen.

- c. inschrijving elders met verbruik leerrecht: verwerking inschrijving binnen 4 weken (volgens gewijzigd bekostigingsbesluit, was 6 weken!);
  - d. behalen getuigschrift: binnen 6 weken (volgens gewijzigd bekostigingsbesluit, was 8 weken).
Als de getuigschriften die op 30 september behaald worden, pas op 11/11 (=6 weken later) worden gemeld en geregistreerd, dan heeft het geen zin dat IBG al voor 15/11 overzichten verstrekt en dat bekostiging gesimuleerd wordt, zoals nu in PIM , paragraaf 1.4 onder punt 2 wordt beschreven.
Hogescholen voorzien problemen bij een strikte hantering van deze verwerkingstijd voor de registratie van getuigschriften. Tussen de datum van het behalen van de laatste onderwijs-eenheid, het examen, het oordeel van de examencommissie, de examenuitslag , de uitreiking van het getuigschrift, en de registratie daarvan is in de praktijk in sommige gevallen een langere periode noodzakelijk. Daarbij komt nog eens dat onduidelijkheid bestaat over de procesgang in geval van bezwaar (en eventueel beroep).
10. Onduidelijk is of in voorgaande gevallen met terugwerkende kracht de inschrijving met leer-rechten gewijzigd mag (of moet) worden indien er iets verandert in deze leerrechtstatus. Als dit het geval is, heeft dit majeure gevolgen voor het proces van muteren in de inschrijvingsgegevens (en brengt dientengevolge ernstige consequenties met zich mee voor de collegegeldinning).
  11. Het schema zoals bijgevoegd bij het PIM geeft geen duidelijkheid over bovenstaande, omdat op cruciale punten de verbindingslijnen ontbreken en/of het detailniveau van de processtappen niet helder in beeld wordt gebracht. Dergelijke éénduidige processchema's zijn noodzakelijk voordat systeemaanpassingen door softwareleveranciers kunnen plaatsvinden.
Concreet voorbeeld hierbij is de omgang met buitenlandse (EU-) studenten die zich willen inschrijven voor een opleiding aan een Nederlandse universiteit of hogeschool. Zolang zij zich nog in het buitenland bevinden kunnen zij zich niet inschrijven indien zij niet voldoen aan de vestigingsvoorwaarde (woonadres in Nederland of grensland). Pas nadat zij naar Nederland zijn gereisd en een feitelijk woonadres hebben gevonden ontstaat een aanspraak op leerrechten en de mogelijkheid om zich hiermee in te schrijven tegen betaling van het wettelijk collegegeld. Een processchema dient aan te geven hoe de administratieve verwerking hiervan verloopt.
  12. Het PvE van IBG gaat in detail in op de format voor de gegevensuitwisseling tussen instellingen en IBG, volgens aanpassingen van de zogenoemde SM-mutaties. Dit is een verouderde technologie die strijdig lijkt met de eisen die gesteld worden aan realtime en online informatie-uitwisseling.
De wetswijziging stelt dat het jaarlijks herinschrijven van (reeds ingeschreven) studenten niet meer aan de orde is. In het PvE schrijft IBG echter voor dat er toch een jaarlijkse procedure gevolgd wordt waarin de instelling het 'continueren inschrijving volgend studiejaar' herbevestigt. Verschillende zaken lopen daarbij door elkaar: (a) de inschrijving met inzet van leerrechten door studenten, die veelal maar niet noodzakelijkerwijs synchroon loopt met het studiejaar; (b) de hierbij behorende collegegeldbetaling, waarbij het tarief per studiejaar wijzigt; (c) het jaarlijks doorgeven richting IBG of de inschrijving per begin studiejaar wordt gecontinueerd; en (d) de peilperiode voor de bekostiging die loopt van 1 oktober tot 1 oktober. Dit asynchroon lopen van verschillende definities is onhelder uitgewerkt en zal leiden tot grote uitvoeringsproblemen. Een apart aandachtspunt daarbij vormt de vaststelling van de exacte meeteenheid: inzet van leerrechten in hele jaren (periodes van 12 aaneengesloten maanden);

verrekening bij uitschrijving met 1/10 leerrecht voor elke maand met uitzondering van juli en augustus; versus de betaling collegegeld ineens of in maandelijks termijnen.

In het PvE wordt door IBG bovendien het nieuwe begrip van primaire en secundaire inschrijvingen geïntroduceerd, waarvan de relatie met de wet- en regelgeving onduidelijk is.

13. Over het bekostigingsproces een tweetal opmerkingen (gemakshalve wordt tevens verwezen naar het commentaar op het concept-ontwerp Bekostigingsbesluit bij brief HBO-raad van 12 september 2006):
- a. Afhankelijk van de antwoorden/oplossingen voor de hierboven beschreven problematiek is het de vraag welke processtappen (en voor welke aantallen studenten) nog doorlopen dienen te worden in de periode 1 oktober tot 1 december. De strikte verwerkingstermijnen (zoals hierboven genoemd voor doorgeven in-/uitschrijvingen en getuigschriften) lijken in strijd met de 'ruimte' tot de fatale datum van 1 december. Onhelder is wat feitelijk met de fase van 'consolideren' bedoeld wordt. Een speciaal aandachtspunt daarbij is overigens de verwerking van late inschrijvingen, zoals bijvoorbeeld bij het deeltijds onderwijs veel voorkomt.
  - b. Het moment waarop de gegevens, zoals verzameld op de fatale datum 1 december, door de IBG doorgegeven worden aan CFI is in het bekostigingsbesluit vastgesteld op uiterlijk 15 december (ten opzichte van de concept-versie verschoven van 10 december). Het PvE voor de gegevensuitwisseling tussen IBG en CFI ontbreekt nog; dus eventuele consequenties hiervan voor de instellingen (i.c. de controle op bekostigingsfoto) kan nog niet beoordeeld worden. Twijfel bestaat hoe de levering per 15 december in overeenstemming is met het (gewijzigde) artikel 2.7 lid 1 WHW waarin gesteld wordt dat uiterlijk in de maand december door de minister aan de instelling melding moet worden gedaan welke rijksbijdrage voor het komende begrotingsjaar voorlopig kan worden verwacht. CFI (en departement) zullen immers in dat geval tussen 15 en 31 december in staat moeten zijn om (a) de bekostigingsparameters uit te rekenen en voorlopig vast te stellen; en (b) daarop een betrouwbare Rijksbijdragebrief te baseren en publiceren.
Het PIM gaat hier volledig aan voorbij en is slechts gericht op het beschikbaar zijn van een Rijksbijdragebrief op 1 februari van het begrotingsjaar.

Problemen met de doorlooptijd voor implementatie van alle noodzakelijke veranderingen.

14. Gezien de beperkte tijd die beschikbaar is zullen veel van de onderstaand benoemde activiteiten gelijktijdig en in onderlinge samenhang moeten plaats vinden.³ Die werkwijze vereist wel dat:
- a. een groep medewerkers geschoold moet zijn in het stelstel van leerrechten en de in en outs daarvan;
  - b. dat de instelling daarvoor geëquipeerd is d.w.z. een systematiek heeft om dit soort projecten uit te voeren (en dat is veelal bij ho-instellingen niet het geval); en
  - c. die scholing dient noodzakelijkerwijs vooraf te gaan aan de diverse werkzaamheden, met name de activiteiten die in de opsomming hieronder staan vermeld.
15. Indien er inconsistenties bestaan tussen de verschillende beleidsdocumenten en uitvoeringsregelingen van de instelling dan valt een groot aantal bezwaar- en beroepszaken te verwachten

---

³ Dit zou kunnen worden vergeleken met een wetgevingsproces, waarbij heel systematisch moet worden nagegaan op welke andere wetten en regelingen het onderhavige wetsontwerp ingrijpt en welke aanpassingen dat in die overige wetten met zich meebrengt om de onderlinge consistentie te waarborgen.

van studenten, waarbij de instelling terecht gewezen zal worden op deze inconsistenties en derhalve kansloos is in dergelijke procedures (bijvoorbeeld in geval van inconsistentie tussen OER en reglement afstudeerfonds c.q. profileringsfonds).

16. Feitelijk is nog onvoldoende verkend wat de benodigde doorlooptijd is voor de veranderingen die de instellingen moeten aanbrengen op de verschillende terreinen, zowel elk op zich, als in samenhang met elkaar. Dit hangt overigens samen met het ontbreken van een integrale projectplanning. De brief van OCW aan de TK van 2 oktober 2006 (TK 30387 Nr 83) bevat voor het eerst een schematisch overzicht van activiteiten, waarbij overigens slechts globale mijlpalen zijn benoemd, die tevens al weer achterhaald zijn. Voorbeeld: beschikbaarheid Controleprotocol op 1/12/2006 volgens genoemd schema, terwijl actuele planning 1/1/2007 is. Dientengevolge kunnen de instellingen hun eigen activiteitenplanning niet afstemmen op de planning van het ministerie waarvan zij afhankelijk zijn.
17. Een niet uitputtende lijst van noodzakelijke aanpassingen rondom 'systemen':
  - a. analyseren van het 'externe' programma van eisen (IBG, Cfi) en aanvullen met de 'eigen' functionele eisen voor student-informatie-systemen en financiële informatiesystemen (inschrijvingen, collegegelden); doorlooptijd circa 2 maanden;
  - b. tot stand brengen van (technische) aanpassingen in de student-informatie-systemen en financiële informatiesystemen (inclusief leverancierstesten); de instellingen hebben hierbij te maken met in totaal zo'n 8 leveranciers; doorlooptijd circa 6-9 maanden;
  - c. aanpassingen in de beschrijvingen / protocollen voor de administratieve organisatie en interne controle (inschrijvingsprocedure, uitschrijfprocedure, collegegeldinning, collegegeldrestitutie); doorlooptijd deels simultaan met systeemontwikkeling;
  - d. trainen/inwerken van administratief (software) en ICT-personeel (systeem en helpdesk);
  - e. testen van de gewijzigde administratieve systemen bij de instellingen, inclusief uitwisseling met andere informatiesystemen, in het bijzonder de IBG (transferprotocollen); doorlooptijd circa 2 maanden;
  - f. overzetten van gegevens van operationele 'oude' naar 'nieuwe' systemen, indien de software-aanpassingen wijzigingen in het datamodel (datastructuur) impliceren.
18. Een globale inschatting van de in het vorige punt genoemde activiteiten wijst uit dat –rekening houdend met de onderlinge samenhang– met een totale doorlooptijd van ongeveer een jaar moet worden gerekend. Knelpunt hierbij is dat –gezien de vereiste kennis van de operationele processen– veelal slechts een beperkte groep deskundigen binnen de organisatie beschikbaar is om deze activiteiten uit te voeren.
19. Een niet uitputtende lijst van noodzakelijke aanpassingen rondom 'interne regelgeving' voortvloeiend uit diverse wettelijke bepalingen:
  - a. aanpassen inschrijfvoorwaarden/Studentenstatuut;
  - b. aanpassen onderwijs- en examenreglement (OER);
  - c. aanpassen beleid/regeling bindend studieadvies;
  - d. aanpassen reglement medezeggenschap (als gevolg van de beoogde spoedwet);
  - e. ontwikkelen beleid/regeling profileringsfonds (c.q. aanpassen afstudeerfonds);
  - f. ontwikkelen beleid/regeling kennisbeurzen;
  - g. ontwikkelen/aanpassen beleid/regeling gemaximeerd en instellingscollegegeld;

- h. aanpassen wanbetalersprocedure, die gecompliceerd wordt door het verdwijnen van de huidige garantie-incasso;
  - i. aanpassen bezwaar- en beroepsprocedures;
  - j. overige interne reglementen controleren en zonodig aanpassen.
20. Een globale inschatting van de in het vorige punt genoemde activiteiten wijst uit dat deze in twee groepen uiteen vallen:
De activiteiten genoemd onder 19.a, 19.b, 19.f, 19.g, 19.h en 19.i dienen noodzakelijkerwijs afgerond te zijn bij de start van het inschrijvingsproces, ruimschoots vóór aanvang van het studiejaar, dus gereed per 1 april. Deze groep van activiteiten hebben een gezamenlijke doorlooptijd van minimaal 3 maanden. De resultaten van deze activiteiten moeten mede betrokken worden bij het formuleren van de 'eigen' functionele eisen voor de systeemaanpassingen (punt 17.a en 17.b) en wijzigingen in de AO-beschrijving (punt 17.c). De overige activiteiten kunnen eventueel doorlopen tot kort voor aanvang studiejaar.
21. Een niet uitputtende lijst van noodzakelijke aanpassingen rondom 'communicatie/voorlichting':
- a. aanpassen informatie werving/aankomende studenten en schooldecanen;
  - b. scholen van eigen decanen;
  - c. informeren van zittende studenten;
  - d. informeren van eigen medewerkers.
22. Een globale inschatting van de in het vorige punt genoemde activiteiten wijst uit dat deze in ieder geval ruimschoots ruimschoots vóór aanvang van het studiejaar in gang dienen te worden gezet. Hiervoor is het noodzakelijk dat een aantal activiteiten genoemd onder punt 19 tot besluitvorming heeft geleid, in het bijzonder de punten genoemd onder 19.a, 19.e, 19.f en 19.g.
23. Uitgangspunt is dat voor een adequate invoering per 1 september 2007 aan alle aankomende en zittende studenten vanaf 1 april 2007 onbetwiste duidelijkheid moet kunnen worden geboden over hun leerrechten en de overige 'condities' waaronder de student zich kan inschrijven voor het volgende studiejaar. Vanaf dat moment is het aanmeld- en inschrijvingsproces immers reeds in volle gang⁴. In het bijzonder bij opleidingen die te maken hebben met decentrale selectie en/of loting. Dergelijke (online) informatie over leerrechten vanaf 1 september 2007 is te laat. IBG heeft tijdens het bestuurlijk overleg op 16 oktober j.l. toegezegd in een aanvullend memo aan te geven op welk moment welke informatie en hoe zij kunnen leveren (zie voetnoot 1). De daarin beschreven leveringen voldoen niet aan de gestelde noodzakelijke voorwaarden om adequate informatie aan aankomende en zittende studenten te kunnen geven over de condities waaronder zij kunnen worden ingeschreven (in concreto: volledige duidelijkheid over het voor hen geldende collegegeldtarief). De door IBG voorgestelde werkwijze in de periode tussen 1 april en (volgens planning) 1 september 2007 betekent bovendien gedurende die periode een onaanvaardbare verzwaring van de administratieve lasten voor de instellingen.
24. Als de datum van 1 april wordt aangehouden als uiterste datum waarop de systemen voor 'online en realtime' informatie ten behoeve van een onherroepelijke leerrechtstatus operationeel dienen te zijn, kan terug worden gerekend hoeveel tijd daaraan voorafgaand nodig is om ook binnen

---

⁴ De praktijk van de afgelopen jaren leert dat begin april reeds 50.000 studenten zich hebben aangemeld.

de instellingen 'klaar' te zijn. Uitgegaan moet daarbij bovendien kunnen worden van een 'stabiel' en consistent pakket van eisen en voorwaarden, vastgelegd in de wet- en regelgeving (incl. Bekostigingsbesluit), en aangevuld met onder andere de (volledige) beschrijving van het PIM, het PvE (IBG) en het Controleprotocol (CFI). Dit 'stabiele' pakket eisen en voorwaarden is momenteel nog niet beschikbaar, mede in het licht van de bovengenoemde punten van onduidelijkheden die nog in de huidige versies voorkomen.